

Інтегральна оцінка корпоративної соціальної відповідальності промислового підприємства

Письменна О.О.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня
Національної металургійної академії України

Сомова Л.І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня
Національної металургійної академії України

Папуша Є.

студентка
Національної металургійної академії України

У статті запропоновано методику оцінки корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) промислового підприємства. Розроблена методика базується на оцінці КСВ за трьома складниками: економічним, соціальним та екологічним, а також розмежування показників за групами зацікавлених осіб. Використання такого підходу дає змогу оцінювати рівень корпоративної соціальної відповідальності в межах конкретного підприємства та обґрунтовувати перспективні заходи щодо підвищення рівня КСВ.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, соціально відповідальний менеджмент, зацікавлені сторони, інтегральна оцінка.

Письменна А.А., Сомова Л.И., Папуша Е. ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье предложена методика оценки корпоративной социальной ответственности (КСО) промышленного предприятия. Разработанная методика базируется на оценке КСО по трем составляющим: экономической, социальной и экологической, а также по группам заинтересованных сторон. Использование такого подхода позволяет оценивать уровень корпоративной социальной ответственности в пределах конкретного предприятия и обосновывать перспективные пути повышения уровня КСВ.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, социально ответственный менеджмент, заинтересованные стороны, интегральная оценка.

Pysmenna O.O., Somova L.I., Papusha Ye. INTEGRAL ASSESSMENT OF THE CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF THE INDUSTRIAL ENTERPRISE

The article proposed a methodology of evaluation of the corporate social responsibility (CSR) of an industrial enterprise. The proposed methodology is based on the evaluation of CSR by three components: economic, social and environmental, as well as by groups of stakeholders. Using this approach allows to estimate the level of corporate social responsibility within a particular enterprise and justify perspective ways to increase the level of CSR.

Keywords: corporate social responsibility, socially responsible management, stakeholders, integral estimate.

Постановка проблеми. Нині розширюється зміст поняття ефективного підприємства, що в умовах сучасного стану розвитку соціально-економічних відносин включає не тільки економічний складник, але й соціальний та екологічний. Такий комплексний підхід знайшов своє відображення у принципах корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) бізнесу. Поширення принципів соціально відповідального менеджменту є світовою тенденцією. Україною 15 березня

2017 було підписано Угоду між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції та багатонаціональні підприємства, Керівних рекомендацій для багатонаціональних компаній та процедурних рішень Ради ОЕСР.[1]. У межах діяльності щодо поширення принципів соціальної відповідальності бізнесу розроблено «Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств», що допомагають

підприємствам спрямувати свою діяльність у напрямі дотримання прав людини, забезпечення зайнятості на національному рівні, захисту навколишнього середовища, забезпечення належного розкриття інформації, протидії корупції тощо [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання корпоративної соціальної відповідальності є об'єктом дослідження багатьох науковців та вчених. Так, О.М. Головіновим, О.Б. Мних, В.П. Даликом [2; 3] досліджено стан та актуальні проблеми провадження соціальної відповідальності вітчизняними підприємствами. Комплексне дослідження сутності КСВ, її ролі та місця в сучасному бізнесі, механізмів реалізації в вітчизняних умовах наведено у працях М.П. Буковинської, А.М. Колота, О.А. Грішнова, О.Г. Брінцева та ін. [4; 5].

Водночас дослідники корпоративної соціальної відповідальності визначають низку проблем, до яких слід віднести несистемність дій підприємств, відсутність стратегічного бачення розвитку з урахуванням принципів КСВ, відсутність комплексності та цілісності системи КСВ, протиріччя між економічним, соціальним та екологічним складниками [2, с. 191; 3, с. 169]. Водночас нині недостатньо проробленими є методичні засади оцінки корпоративної соціальної відповідальності, елементи аналізу якої можна спостерігати у методиках оцінки потенціалу, стратегічної діагностики тощо [6–8]. Таким чином, імплементація принципів соціально відповідального підприємництва в умовах українських підприємств потребує розвитку методичних основ формування системи управління на принципах соціально-відповідального бізнесу, розроблення методик оцінки соціальної відповідальності в умовах конкретного підприємства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розроблення методики оцінки корпоративної соціальної відповідальності бізнесу з урахуванням особливостей вітчизняних промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу. Наявні нині методики оцінки корпоративної соціальної відповідальності переважно спираються на рейтингування підприємств за певними показниками, проте важливим завданням є внутрішня оцінка КСВ. Така важливість зумовлена необхідністю спрямування діяльності суб'єкта господарювання на реалізацію вимог та принципів відповідального підприємництва, виявлення резервів для покращення поточного стану та управління рівнем КСВ.

Відомо, що корпоративна соціальна відповідальність є похідною поняття «сталій розвиток», тобто «моделі економічного зростання, в якій використання ресурсів спрямовано на задоволення потреб людини за збереження навколишнього середовища, так що ці потреби в розвитку можуть бути задоволені не тільки в сьогоденні, але й для майбутніх поколінь» [9]. Таким чином, корпоративна соціальна відповідальність має охоплювати економічну, соціальну та екологічну складові частини. Водночас забезпечення дієвості КСВ, її користності можливе лише за умов щонайповнішого задоволення потреб і вимог зацікавлених сторін. У такому разі методика оцінки соціальної відповідальності в умовах конкретного підприємства має базуватися на оцінці системи показників за зазначеними вище складниками з деталізацією за зацікавленими сторонами.

До зацікавлених сторін у разі оцінки корпоративної соціальної відповідальності слід відносити внутрішні (власників та працівників підприємства) та зовнішні (клієнти, постачальники, суспільство та місцева громада, уряд та органи влади). Система показників для оцінки рівня соціальної відповідальності наведена в таблиці.

Зазначені показники повною мірою відбивають критерії, за якими може бути оцінена корпоративна соціальна відповідальність бізнесу за економічною, соціальною та екологічною складовими частинами. Відмінними рисами запропонованої системи є, по-перше, розмежування показників за представниками різних зацікавлених сторін, по-друге, врахування показників, що мають особливе значення в умовах промислового підприємства, а саме: забезпечення працівників засобами спецзахисту від шкідливих чинників виробництва, фондоозброєність праці, коефіцієнт оновлення основних фондів та ін.

За способом оцінки запропоновані показники можна поділити на 2 групи:

- кількісні, що оцінюються у динаміці; при цьому зростання показника або його сталість оцінюється як 1, зменшення – 0;
- якісні, що оцінюються як бінарні (так (1)/ні (0)).

Наступним кроком оцінки є обчислення інтегрального показника $I_{КСВ}$, що обчислюється за формулою

$$I_{КСВ} = \sum_{i=1}^3 \sum_{j=1}^6 a_{ij} \div m, \quad (1)$$

де i – кількість складових частин оцінки (економічна, соціальна, екологічна);

**Система показників (критеріїв) оцінки
корпоративної соціальної відповідальності підприємства**

Зацікавлена сторона / Напрямок оцінки	1. Економічний складник	2. Соціальний складник	3. Екологічний складник
1. Власники	Вартість компанії (річний темп зміни) Чистий прибуток (річний темп зміни) Рентабельність продукції (річний темп зміни) Виручка від реалізації (річний темп зміни) Коефіцієнт оновлення основних фондів (річний темп зміни)	Рівень лояльності до компанії у суспільстві, імідж компанії (річний темп зміни рейтингу або результатів опитування)	--
2. Працівники	Середня заробітна плата (річний темп зміни) Співвідношення середньої заробітної плати та середньоринкового рівня підприємств галузі Співвідношення заробітної плати і мінімальної заробітної плати	Забезпечення комфортних умов праці Рівень травматизму* (річний темп зміни) Наявність профспілки Наявність колективного договору Фондоозброєність праці (річний темп зміни)	Забезпечення безпечних умов праці Забезпечення працівників засобами спецзахисту від шкідливих чинників виробництва
3. Клієнти (споживачі)	Вартість товарів та послуг (річний темп зміни)* Економічність продукції Повна вартість використання* (річний темп зміни)	Реалізація соціальних та громадських проектів серед споживачів підприємства	Шкідливість / безпечність продукції
4. Постачальники	Своєчасність сплати рахунків Виконання інших нефінансових умов договорів	--	--
5. Суспільство загалом, місцева громада	Соціальні інвестиції – підтримка професійного розвитку молоді, спонсорвання спортивних проектів	Забезпечення зайнятості населення Реалізація соціальних проектів	Забезпечення екологічної безпеки регіону Кількість шкідливих викидів* (річний темп зміни)
6. Уряд та органи влади	Сплата податків та зборів: своєчасна та в повному обсязі	Підтримка соціальних та громадських ініціатив Добросовісна конкуренція Своєчасність подання фінансової та статистичної звітності, достовірність інформації	Проведення програм ресурсозбереження

* Слід звернути увагу, що в запропонованій системі оцінки присутні обернені показники, тобто такі, зменшення (відсутність) яких чинить позитивний вплив на рівень корпоративної соціальної відповідальності. Такі показники позначено *.

j – кількість зацікавлених сторін;
 a_j – оцінка конкретного показника;
 m – кількість показників, що оцінюються
 (33 од. за запропонованою системою).

Висновки із цього дослідження. Запропонований підхід для оцінки корпоративної соціальної відповідальності, на відміну від відомих, дає змогу здійснювати аналіз КСВ автономно (без використання рангових оцінок) в умовах конкретного підприємства, оцінювати рівень КСО в динаміці, розро-

бляти заходи щодо підвищення КСВ, враховуючи інтереси окремих зацікавлених осіб. З огляду на специфіку конкретного суб'єкта господарювання, запропонована система показників може бути доповнена й адаптована до його умов. Напрямами подальших досліджень є розроблення методики оцінки збалансованості рівня корпоративної соціальної відповідальності за економічною, соціальною та екологічною складовими частинами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Міжнародні стандарти інвестиційної діяльності та відповідальної бізнес-поведінки. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://ncp.gov.ua/>
2. Головінов О.М. Соціальна відповідальність бізнесу: українські реалії і проблеми. Економічний вісник Донбасу. 2014. № 2 (36). С. 187–192.
3. Мних О.Б., Далик В.П. Актуальні проблеми впровадження концепції соціальної відповідальності корпоративних структур. Актуальні проблеми економіки. 2013. № 12(150). С. 168–175.
4. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу: монографія / Під загальною редакцією М.П. Буковинської. Київ, 2015. 297 с.
5. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку : монографія / за наук. ред. А. М. Колота. Київ. 2012. 501 с.
6. Довбня С.Б., Письменна О.О., Чабанець Т.М. Удосконалення стратегічного аналізу: інтегральний підхід. Економіка та суспільство. 2018. № 14. С. 312–320. URL: <http://economyandsociety.in.ua>
7. Семенова Т.В., Кербікова А.С. Дослідження соціально-екологічного рівня ливарного виробництва. Науковий журнал «Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії». 2018. Випуск 2 (14). С. 84–88.
8. Малиук О.С. Формування системи показників оцінки екологічного потенціалу виробничого підприємства. Економіка та суспільство. 2017. № 9. С. 853–859. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/>
9. Програма «Сталий розвиток України» URL: http://www.esz.org.ua/?page_id=2998

REFERENCES:

1. Mizhnarodni standarty investytsiinoi diialnosti ta vidpovidalnoi biznes-povedinky [International standards of investment activity and responsible business conduct]. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. URL: <http://ncp.gov.ua/>
2. Holovinov O. M. (2014) Sotsialna vidpovidalnist biznesu: ukrainski realii i problem [Social Responsibility of Business: Ukrainian Realities and Challenges]. Ekonomichnyi visnyk Donbasu. vol. 2 (36). pp. 187–192.
3. Mnykh O.B., Dalyk V.P. (2013) Aktualni problemy vprovadzhennia kontseptsii sotsialnoi vidpovidalnosti korporatyvnykh struktur [Contemporary issues or corporate social responsibility implementation]. Aktualni problemy ekonomiky. vol. 12(150). pp. 168–175.
4. Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist biznesu [Corporate social responsibility of business]: monohrafiia /Pid zahalnoi redaktsiieiu M.P. Bukovynskoi. Kyiv, 2015. 297 p.
5. Sotsialna vidpovidalnist: teoriia i praktyka rozvytku [Social responsibility: theory and practice of development]: monohrafiia / za nauk. red. A.M. Kolota. Kyiv. 2012. 501 p.
6. Dovbnia S.B., Pysmenna O.O., Chabanets T.M. (2018) Udoskonalennia stratehichnoho analizu: intehralnyi pidkhid [Improvement of strategic analyses: integral approach]. Ekonomika ta suspilstvo. vol. 14. pp. 312–320. URL: <http://economyandsociety.in.ua>
7. Semenova T.V., Kerbikova A.S. (2018) Doslidzhennia sotsialno-ekolohichnoho rivnia lyvarnoho vyrobnytstva [Research of the socio-ecological level of foundry production]. Naukovyi zhurnal «Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii. vol. 2 (14). pp.84–88.
8. Maliuk O.S. (2017) Formuvannia systemy pokaznykiv otsinky ekolohichnoho potentsialu vyrobnychoho pidpriemstva [Formation of the system of indicators of evaluation of the ecological potential of the manufacturing enterprise]. Ekonomika ta suspilstvo. 2017. vol. 9. pp.853–859. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/>
9. Prohrama «Stalyi rozvytok Ukrainy» URL: http://www.esz.org.ua/?page_id=2998